

Pagal adresatų sąrašą

2021-06-30 Nr. 40721 -

21KR-SD-8193

DĖL VIETINĖS RINKLIAVOS UŽ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMĄ MOKESČIO PANAIKINIMO

AB „Energijos skirstymo operatorius“ (toliau – **Bendrovė**) kreipiasi į Jus dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą mokesčio (toliau – Mokestis), kurį šiuo metu taikote Bendrovei, panaikinimo.

Bendrovės nuomone, taikomas mokestis yra neteisėtas ir nepagrįstas, kadangi Bendrovės veikloje, vykdomoje valdant ir naudojant nekilnojamąjį turtą - transformatorinėse nesikaupiant ir negalint susikaupti jokioms komunalinėms atliekoms, o taip pat neatliekant komunalinių atliekų išvežimo, vietinė rinkliava dėl komunalinių atliekų surinkimo ir jų tvarkymo Bendrovei negali būti taikoma.

Šią savo poziciją grindžiame dviem esminėmis aplinkybėmis: (i) Bendrovės veikloje, valdant ir naudojant transformatorines, jokios komunalinės (buitinės) atliekos nesusidaro ir negali susidaryti; (ii) Transformatorinės nepatenka į nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašą; (iii) Bendrovei nėra teikiamos komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugos, todėl savivaldybė nepatiria jokių su transformatorinėse komunalinių atliekų tvarkymu susijusių sąnaudų; (iv) Bendrovė nagrinėjamu atveju negali būti laikomas atliekų turėtoju; (v) net jei būtų laikoma, kad Bendrovė, kaip nekilnojamojo turto savininkas, turi mokėti vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, Savivaldybė turi teisę faktinę situaciją vertinti individualiai ir atleisti Bendrovę nuo šios rinkliavos.

Visų pirma, svarbu pažymėti, kad Bendrovės veikloje, vykdomoje valdant ir naudojant transformatorines, nesikaupia ir negali susikaupti jokios komunalinės atliekos.

Pagal Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo (toliau – Rinkliavų įstatymas) 2 straipsnio 3 dalį vietinė rinkliava - savivaldybės tarybos sprendimu nustatyta privaloma įmoka, galiojanti tos savivaldybės teritorijoje. Pagal šio įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 8 punktą savivaldybės taryba turi teisę savivaldybės teritorijoje nustatyti vietines rinkliavas **už komunalinių atliekų surinkimą** iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą. Tokia tvarka savivaldybės teritorijoje yra nustatyta nuostatuose, pagal kuriuos yra apskaičiuojama mokėtina vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nekilnojamojo turto savininkams, kurių nekilnojamojo turto objektai yra įtraukti į sąrašą. Tuo tarpu Bendrovės transformatorinėse komunalinės atliekos nesusidaro ir negali susidaryti, todėl šio ginčo atveju šios nuostatos neturi būti taikomos.

Bendrovė yra skirstomųjų tinklų operatorius, t. y. viešosios teisės reguliuojamas juridinis asmuo, kas savaime suponuoja viešojo intereso egzistavimą. Tai reiškia, jog vykdydama visuomenei reikšmingą veiklą Bendrovė turi pareigą veikti taip, jog jos veiklai skiriamos lėšos būtų

panaudojamos pagal paskirtį bei laikantis racionalumo principo. Pažymėtina, jog vykdydama elektros energijos tiekimo/skirstymo veiklą, Bendrovė siekia suteikti teisės aktų nustatytas paslaugas elektros energijos vartotojams, taip užtikrinant ir viešąjį interesą gauti elektros energiją. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo 39 straipsniu, skirstomųjų tinklų operatorius (Bendrovė) privalo rekonstruoti esamus ir įrengti naujus skirstomuosius tinklus, techniškai eksploatuoti, prižiūrėti, valdyti ir plėtoti jam priklausančius skirstomuosius tinklus ir jungiamąsias linijas su kitais elektros tinklais, užtikrindamas patikimą skirstomųjų tinklų įrenginių darbą, efektyvų ir saugų tiekimą ir kt. Taigi skirstomųjų tinklų eksploatavimas yra ne privatus Bendrovės interesas, o įstatymuose numatyta pareiga, nuo kurios tinkamo vykdymo priklauso elektros energijos vartotojų interesai.

Svarbu pažymėti, kad Bendrovės valdomose **transformatorinėse yra sumontuoti tik elektros įrenginiai**, kuriais elektros energija yra transformuojama, skirstoma ir tiekama vartotojams, ir **jokia kita veikla joje nėra vykdoma**. Taip pat pažymėtina, kad transformatorinėse nėra sumontuotų jokių komunikacinių sistemų (vandentiekio, šildymo, kanalizacijos ir kt.) ir jos visiškai nėra reikalingos elektros įrenginių veikimui. Taigi dėl transformatorinėse įrengtų elektros įrenginių veikimo jokios komunalinės atliekos, kurias reikėtų surinkti, išvežti ir tvarkyti, nesusidaro.

Transformatorinėse jokie pastovūs darbai neatliekami (elektros įrenginiai veikia savarankiškai), o jose Bendrovės ar jos rangovų atstovai apsilanko tik pagal poreikį, vykdam transformatorinių techninės priežiūros darbus pagal Bendrovės techninės priežiūros ir remonto darbų grafikus, kaip tai reglamentuojama Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012-10-29 įsakymu Nr. 1-211 patvirtintų Elektrinių ir elektros tinklų eksploatavimo taisyklių (toliau – **Eksploatavimo taisyklės**) 67.2 punkte (tokie patikrinimai atliekami ne rečiau kaip kartą per 6 metus) arba transformatorinių remonto neplaninius darbus bei remonto/rekonstrukcijos planinius darbus.

Tuo atveju, kai yra vykdomi transformatorinėse įrengtų elektros įrenginių techninės priežiūros darbai, kuriuos atlieka tik Bendrovės darbuotojai, **nėra vykdoma jokia veikla, dėl kurios susidarytų bet kokios atliekos** (t. y. atliekami elektros įrenginių matavimo, bandymų, apžiūros, kalibravimo, defektų aptikimo ir kiti priežiūros darbai, kaip tai reglamentuojama Eksploatavimo taisyklių 66 punkte).

Kitu atveju, kai, esant poreikiui, atliekami transformatorinėse esančių elektros įrenginių remonto, rekonstrukcijos darbai ar pačių transformatorinių, kaip mūrinių pastatų, remonto darbai (pvz. stogo, pamatų, sienų, durų ir pan. remonto darbai), šiuos statybinės dalies darbus visais atvejais atlieka Bendrovės rangovai tarpusavio sudarytų sutarčių pagrindu. Šiose sutartyse yra numatyti įsipareigojimai rangovams dėl atliekų tvarkymo, jei atliekos susidarytų remonto, rekonstrukcijos metu, o konkrečiai, visas susidariusias atliekas rangovai privalo išsivežti bei perduoti atliekų tvarkytojui. Atliekant šiuos darbus, transformatorinėse gali susidaryti atliekos, tačiau jos negali būti laikomos komunalinėmis atliekomis.

Taigi atsižvelgiant į transformatorinių paskirtį ir Bendrovės vykdomą veiklą transformatorinėse, akivaizdu, kad nors Bendrovės transformatorinės yra priskiriamos prie gamybinės paskirties statinių, tačiau elektros skirstymo, transformavimo ir elektros įrenginių eksploatavimo **veiklos rezultate nesusidaro ir negali susidaryti jokios atliekos**, kurias reikėtų surinkti, išvežti ir tvarkyti, tuo labiau komunalinės atliekos, dėl kurių teisės aktais ir nuostatais yra nustatyta savivaldybės vietinė rinkliava. Galinčios susidaryti atliekos elektros įrenginių, esančių

transformatorinėse, ar pačių transformatorinių remonto metu yra gamybinės, statybinės ir kitos perdirbimui netinkamos atliekos, **kurios nelaikomos komunalinėmis atliekomis.**

Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 39 dalyje apibrėžiama komunalinių atliekų sąvoka, kad komunalinės atliekos – buitinės (buityje susidarančios) atliekos ir kitokios atliekos, kurios savo pobūdžiu ar sudėtimi yra panašios į buitines atliekas. Pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 4 straipsnį, komunalinės atliekos tvarkomos savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyta tvarka. Tuo tarpu mišrios komunalinės atliekos bei gamybinės ir statybinės atliekos **yra atskiri atliekų srautai, kurie turi būti tvarkomi pagal atskirus reikalavimus.**

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999-07-14 įsakymu Nr. 217 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017-10-09 įsakymo Nr. D1-831 redakcija) patvirtintų Atliekų tvarkymo taisyklių (toliau – **Atliekų tvarkymo taisyklės**) 5.3 punkte nustatyta, kad gamybos ir kitos ūkinės veiklos atliekos – įmonių veiklos metu susidarančios atliekos, **kurios nėra komunalinės atliekos**, todėl nebūtinai gali būti tvarkomos savivaldybių organizuojamose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose. Atliekų sąrašą, kuriame pateikiama atliekų klasifikacija pagal atliekų susidarymo šaltinį, yra nustatytas Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priede. Tokios atliekos, jei jos susidaro vykdant elektros įrenginių, įrengtų transformatorinėse, remonto darbus, pristatomos į tam skirtas tokių atliekų priėmimo vietas.

Tuo tarpu pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsnį, Savivaldybei pavesta organizuoti **komunalinių atliekų tvarkymo** sistemas, būtinas jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrinti tų sistemų funkcionavimą, organizuoti atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą ir administruoti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą. Atitinkamai Rinkliavų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 8 punkte nustatyta, kad Savivaldybės taryba turi teisę savivaldybės teritorijoje nustatyti vietines rinkliavas **tik už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą.**

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje pripažįstama, kad jei objektyvūs duomenys neabejotinai patvirtina, kad fizinio ar juridinio asmens veikloje (plačiąja prasme – pvz., valdant, naudojant ar disponuojant nekilnojamuoju turtu ar pan.) **jokios (komunalinės) atliekos nesusidaro ir negali susidaryti, toks asmuo negali būti pripažintas „komunalinių atliekų turėtoju“ ir, atitinkamai, savivaldybės teritorijoje nustatytos vietinės rinkliavos mokėtoju** (pvz., žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2014 m. sausio 28 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A556-334/2014).¹

Nagrinėjamu atveju transformatorinėse nesusidarant jokioms komunalinėms atliekoms, Bendrovė negali būti pripažinta savivaldybės teritorijoje nustatytos vietinės rinkliavos mokėtoju, todėl savivaldybės nuostatos iš viso neturėtų būti taikomos.

Antra, transformatorinės nepatenka į nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašą.

Nors transformatorinės (gamybos, pramonės patalpos) yra nekilnojamasis turtas, tačiau savivaldybė, taikydama mokėtiną vienkartinę rinkliavą, turėtų atsižvelgti ir į nekilnojamojo turto faktinę naudojimo paskirtį.

¹ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019-07-04 sprendimas administracinėje byloje Nr. el-3594-473/2019.

Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013-02-20 įsakymu Nr. DI-150 patvirtintą Nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašą (toliau – **Sąrašas**) rinkliavą turi mokėti gamybos, pramonės paskirties pastatų savininkai (Sąrašo 9 punktas). Sąraše apibrėžta, kad gamybos, pramonės paskirties pastatai - pastatai, naudojami gamybai (gamyklos, dirbtuvės, produkcijos perdirbimo įmonės, kalvės, energetikos pastatai (įvairių tipų elektrinių, katilinių, naftos perdirbimo ir kiti pastatai, **skirti energijos ar energijos išteklių gavybai, gamybai, perdirbimui**, gamybinės laboratorijos, kūrybinės dirbtuvės ir kiti panašios paskirties objektai).

Tuo tarpu, kaip jau minėta, transformatorinėse yra įrengti elektros energijos skirstomieji įrenginiai (transformatorinės su transformatoriais bei jose esančiomis šynų sekcijomis, 10 kV ir 0,4 kV elektros kabeliais ir kitais elektros įrenginiais). **Šie įrenginiai nėra skirti nei elektros energijos gavybai, gamybai, nei jos perdirbimui, kaip tai nustatyta tiek Sąrašo 9 punkte**, todėl transformatorinės nepriskirtinos gamybos, pramonės paskirties pastatų rūšiai, kurių savininkai turi mokėti rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą.

Taigi mokėti Savivaldybės nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį privaloma tada, jei turimas nekilnojamas objektas patenka į Lietuvos Respublikos aplinkos ministro patvirtintą Sąrašą ir analogiškai į savivaldybės patvirtintą nuostatų sąrašą. Tuo tarpu iš nurodytų aplinkybių akivaizdu, kad Bendrovei priklausantis nekilnojamasis turtas – transformatorinės nepatenka į nuostatų sąrašą, todėl Bendrovė neturi pareigos mokėti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą.

Trečia, Bendrovei nėra teikiamos komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugos, o Savivaldybė nepatiria jokių su komunalinių atliekų tvarkymu susijusių pagrįstų sąnaudų, todėl Bendrovei neatsiranda pareiga mokėti vietinę rinkliavą.

Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 14 punkte apibrėžta atliekų surinkimo sąvoka - tai **atliekų paėmimas iš atliekų turėtojų**, įskaitant rūšiuojamąjį atliekų surinkimą ir (ar) parengiamąjį laikymą iki atliekų surinkimo įrenginiuose, kuriuose atliekos iškraunamos, kad jas galima būtų paruošti pervežti į atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius. O pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 18 punktą, atliekų tvarkymas – **atliekų surinkimas, vežimas, naudojimas ir šalinimas**, šių veiklų organizavimas ir stebėseną, šalinimo vietų vėlesnę priežiūrą, įskaitant, kai minėtus veiksmus atlieka prekiautojas atliekomis ar tarpininkas.

Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 40 punkte nustatyta, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslauga – viešoji paslauga, apimanti komunalinių atliekų surinkimą, vežimą, naudojimą, šalinimą, šių veiklų organizavimą, stebėseną, šalinimo vietų vėlesnę priežiūrą. Bendrovei nėra suteiktos jokios komunalinių atliekų surinkimo, vežimo, naudojimo, šalinimo ir kitos minėtos paslaugos. Savivaldybės nurodytos paslaugos net negali būti suteiktos, kadangi prie transformatorių nėra skirtų tokiam tikslui individualių komunalinių atliekų kontenerių, kurie teikiant komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugą turėtų būti įrengti, kaip tai reglamentuojama Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 10 punkte. Be to, Bendrovė ir neturi poreikio, kad tokie konteineriai būtų įrengti, nes transformatorinėse komunalinės atliekos, kurias reikėtų surinkti, išvežti bei tvarkyti, nesusidaro.

Atsižvelgiant į tai, kad Savivaldybė neteikia Bendrovei komunalinių atliekų surinkimo ir sutvarkymo paslaugų, o Bendrovei nevykdant jokios veiklos, dėl kurios galėtų susidaryti bet kokios komunalinės atliekos, ir jokie darbuotojai transformatorinėse nedirba, darytina pagrįsta išvada, kad savivaldybė **nepatiria jokių su transformatorinėse komunalinių atliekų tvarkymu susijusių sąnaudų**. Pažymėtina ir tai, kad lėšų kaupimo kitų ūkio subjektų sąskaitose ir/ar jų naudai, Bendrovės veiklą reglamentuojantys teisės aktai nenumato.

Ketvirta, svarbu pažymėti, kad Bendrovė nagrinėjamu atveju negali būti laikomas atliekų turėtoju.

Kaip jau ne kartą minėta, Bendrovės veikloje naudojant transformatorines nesusidaro jokių komunalinių atliekų, todėl Bendrovė negali būti laikoma atliekų turėtoju, kaip tai apibrėžiama Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 17 dalyje, t. y. **Bendrovė nėra atliekų darytojas ar asmuo, turintis atliekų**. Atliekų darytojo sąvoka nurodyta Atliekų 2 straipsnio 8 punkte – tai asmuo, **dėl kurio veiklos susidaro atliekų** (pirminis atliekų darytojas), arba asmuo, kuris atlieka pradinį atliekų apdirbimą, maišymą ar kitus veiksmus, dėl kurių pakinta tų atliekų pobūdis arba sudėtis.

Atsižvelgiant į tai, kad elektros įrenginių, esančių transformatorinėse, ar pačių transformatorinių remonto ar modernizavimo darbus vykdo Bendrovės rangovai, kurie patys surenka ir išveža atliekų tvarkymo įmonei atliekas, jei tokios susidaro šių darbų atlikimo metu, **atliekų turėtojais yra laikytini rangovai**.

Atliekų tvarkymo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad atliekų turėtojas šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka **turi atliekas perduoti atliekų tvarkytojams** arba gali tvarkyti atliekas pats. Atliekos tvarkomos aplinkos ministro patvirtintose Atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyta tvarka. **Komunalinės atliekos** tvarkomos savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyta tvarka. Atitinkamai Atliekų tvarkymo taisyklių 7 punkte nustatyta, kad **atliekų turėtojas** Atliekų tvarkymo įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka **turi atliekas perduoti atliekų tvarkymo įmonei, turinčiai teisę tvarkyti atliekas**, pagal rašytinės formos sutartis dėl šių atliekų naudojimo ir (ar) šalinimo, arba gali tvarkyti pats, jeigu teisės aktų nustatyta tvarka turi teisę šią veiklą vykdyti. Šis punktas netaikomas komunalinių atliekų turėtojams, atliekas tvarkantiems savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje. O pagal Atliekų tvarkymo taisyklių 17 punktą, turinčios leidimą įmonės, kurių veikloje susidarė atliekų, kurių tvarkymas nėra nustatytas leidime (t. y. atliekų susidarymas nėra tiesiogiai susijęs su gamybos procesu ir jos susidaro nereguliariai (remonto metu, biuro įrangos keitimo ir priežiūros metu ir t. t.), ir įmonės, kurioms nereikia gauti leidimo, **susidariusias gamybos ir kitos ūkinės veiklos atliekas turi rūšiuoti jų susidarymo vietoje ir tvarkyti** vadovaujantis šiose Taisyklėse ir kituose teisės aktuose nustatytais reikalavimais.

Atitinkamai Atliekų tvarkymo įstatymo 32 straipsnio 1 dalyje nustatytas atliekų tvarkymo srityje taikomas principas „teršėjas moka“, kuris reiškia, kad **atliekų tvarkymo išlaidas turi apmokėti pirminis atliekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas** ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ar importuotojas. Tokios atliekos gali susidaryti rangovams vykdant savo įprastinę veiklą, todėl jie sutartimis, sudarytomis su Bendrove, yra įsipareigoję visas atliekas po darbų atlikimo surinkti ir išvežti iš transformatorinių.

Apibendrinant, darytina pagrįsta išvada, jog savivaldybės taikoma vietinė rinkliava dėl Bendrovės nekilnojamame turte – transformatorinėse neva susidarančių komunalinių atliekų surinkimo ir

tvarkymo, nevertinant Bendrovės vykdomos veiklos, transformatorinių paskirties ir susidarančių atliekų pobūdžio, prieštarauja komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą reglamentuojančių Atliekų tvarkymo įstatymo, Rinkliavų įstatymo ir kitų teisės aktų, o taip pat ir pačios savivaldybės patvirtintų nuostatų nuostatomis, todėl savivaldybės reikalaujamas Mokestis yra nepagrįstas ir **privalo būti panaikintas**.

Bendrovė negavusi atsakymo į šį raštą per 30 k.d. nuo jo išsiuntimo dienos arba gavusi neigiamą atsakymą yra pasirengusi savo pažeistas teises ginti teisės aktų nustatyta tvarka.

Tinklo strategijos departamento direktorius

Audrius Ruseckas